

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2002 rd

**Statsrådets principbeslut av den 17 januari
2002 om Industrins Kraft Ab:s ansökan om
byggandet av en kärnkraftverksenhet**

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 februari 2002 statsrådets principbeslut av den 17 januari 2002 om Industrins Kraft Ab:s ansökan om byggandet av en kärnkraftverksenhet (Ö 4/2001 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet skall lämna utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Jussi Manninen, handels- och industriministeriet
- konsultative tjänstemannen Tiina Peltola-Lampi, inrikesministeriet
- överdirektör Marco Krogars och generalsekreterare Matti Vuorio, försvarsministeriet
- kommodor Kauko Lehtinen, Staben för gränsbevakningsväsendet
- beredskapschef Hannele Aaltonen och cheffexpert Juhani Hyvärinen, Strålsäkerhetscentralen
- avdelningschef Petri Knape, skyddspolisen
- överinspektör Kaj Krokfors, Försörjningsberedskapscentralen

- professor Mikko Viitasalo, Försvarshögskolan
- länsberedskapsdirektör Raimo Viinamäki, länsstyrelsen i Västra Finlands län
- länspolisöverinspektör Marko Lavikkala, länsstyrelsen i Södra Finlands län, även som representant för länsstyrelsen i Västra Finlands län
- räddningsöverinspektör Thor Åkesson, länsstyrelsen i Södra Finlands län
- polischef Harri Holmberg, polisinnrättningen i Lovisa härad
- biträdande brandchef Leif Ekholm, Lovisa räddningsverk
- polischef Jussi Högman, polisinnrättningen i Raumo härad
- regionbrandchef Hannu Koivuviita, Raumo räddningsverk
- skyddschef Olli Vanhanen, Fortum Power and Heat Oy
- direktör Rauno Mokka, företagssäkerhetschef Mikko Valkonen och cheffexpert Anneli Nikula, Industrins Kraft Ab
- doktorn i samhällsvetenskaper, överassistent Tapio Litmanen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har behandlat frågan utifrån beredskaps- och räddningstjänstsystemen gällande kärnkraftverk och polisens säkerhetsåtgärder. Utskottet tar inte ställning till den egentliga frågan i ansökan och har inte heller diskuterat problemen och riskerna i anknytning till lagring av kärnavfall.

Allmänt

Utskottet påpekar att användningen av kärnkraft inom energiproduktionen är förknippad med avsevärda samhällseliga riskfaktorer. Det gäller därför att ha en strategi för användningen av kärnkraft och eventuella störningar i driften.

Kraven på ett nytt kärnkraftverk är inte desamma som de krav som ställdes när de nuvarande anläggningarna planerades. Med 30 års erfarenhet tar man nu mer konsekvent fasta på möjligheterna att eliminera faktorer som kan äventyra säkerheten. Det viktigaste rönet gäller möjligheten att förhindra utsläpp av radioaktiva ämnen i miljön, även i det fall att själva reaktorn är allvarligt skadad. På denna punkt är de nya säkerhetsbestämmelserna klart strängare än de tidigare. Under den tid våra nuvarande kärnkraftverk varit i drift har en del förändringar genomförts för att lyfta kraftverkens säkerhet till den nivå som gäller för nya kärnkraftverk. För att kärnenergi skall få användas krävs enligt 7 § i kärnenergilagen (990/1987) att skydds- och beredskapsarrangemangen samt övriga arrangemang för att begränsa kärnsador och skydda användningen av kärnenergi mot lagstridig verksamhet är tillräckliga. Denna bestämmelse ligger till grund för ett statsrådsbeslut (SRB 395/1991) och för Strålsäkerhetscentralens kärnkraftverksdirektiv (KKV-direktiven). Kraven i direktiven bygger på erfarenheter från nuvarande kraftverk, säkerhetsforskning samt den allmänna principen att eventuella skador på människor, egendom eller miljö skall förhindras. KKV-direktiven och tolkningen av dem är förankrade i principen om kontinuerlig förbättring av kärnsäkerheten i 27 § i statsrådets beslut 395/1991.

Beredskap inför olyckor

Planeringsskyldighet. Beredskapsplanerna grundar sig på lagen om räddningsväsendet (561/1999) och den hithörande förordningen (857/1999). Inrikesministeriet har med stöd av förordningen om räddningsväsendet utfärdat en förordning (774/2001), som ålägger myndigheterna och kärnkraftsanläggningarna att i samråd göra upp planer inbegripande behövliga åtgärder i händelse av en olycka vid kärnanläggningen. Finland har också tagit hänsyn till EU-direktiven om räddningsåtgärder (89/618/Euratom och 96/29/Euratom) genom att skriva in kraven i dem i den nationella lagstiftningen och genomföra de behövliga beredskapsåtgärderna.

De administrativa författningarna och direktiven för beredskapsplanering räcker enligt utskottet väl till och utgör en bra plattform såväl för beredskapsplaneringen som för samarbetet mellan samtliga parter. Författningarna och direktiven lämpar sig också för beredskapsplaneringen för en eventuell ny kärnkraftverksenhet.

Ett ytterligare krav på planering i händelse av olyckor vid kraftverk ingår i kärnenergilagen och kärnenergiförordningen (161/1988) och i ett statsrådsbeslut (397/1991). De exakta kraven på beredskapen vid kärnkraftverk framgår av Strålsäkerhetscentralens direktiv KKV 7.4, om beredskapen vid kärnkraftverk, "Ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyt" (uppdaterat 2002), ett direktiv som Strålsäkerhetscentralen utfärdar med stöd av en fullmakt i kärnenergilagen. Strålsäkerhetscentralen godkänner också kärnkraftverkens beredskapsplaner och företar inspektioner av beredskapsarrangemangen.

Aktionsberedskap

Mått och steg har vidtagits för att informationen om en hotande situation skall gå ut så snabbt som möjligt. Samma informationsförfarande gäller också ett eventuellt nytt kärnkraftverk. Utskottet vill framhålla att strålningsövervakningsnätet i Finland är synnerligen omfattande och att nätet sträcker sig in över våra grannländer och inkluderar rätt till information.

I Strålsäkerhetscentralens KKV-direktiv 7.4 om kärnkraftverkens beredskap, "Ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyt" anges när ett kärnkraftverk omedelbart skall informera myndigheterna. Anläggningarna skall med det snaraste underrätta Strålsäkerhetscentralen om alla säkerhetsrelaterade händelser vid anläggningen. Därtill har Strålsäkerhetscentralen rekommenderat att anläggningarna också informerar om andra händelser av vikt som kan påverka människor, egendom eller miljö.

Alla meddelanden från kraftverken, även små driftsstörningar som saknar betydelse med tanke på säkerheten, går till Strålsäkerhetscentralens jourhavande expert, som kan nå närhelst på dygnet.

Beredskapsplaner och övningar

En ny kärnkraftverksenhet påverkar inte de nuvarande övningarna för krissituationer och olyckor eller deras omfattning. Årligen ordnas det övningar på de två kärnkraftverksplatserna och då testar man hur beredskapsorganisationerna fungerar. Vart tredje år hålls på båda platserna en fullskalig beredskapsövning med tillståndshavaren, de lokala myndigheterna, Strålsäkerhetscentralen, länsstyrelserna och de viktigaste myndigheterna från centralförvaltningen som deltagare. Strålsäkerhetscentralen underrättar med stöd av internationella informationsavtal våra grannländer, en del internationella organisationer och Europeiska kommissionen om dessa övningar och bjuder regelbundet in de utländska kontrahenterna att delta i övningarna.

Utskottet konstaterar att de nuvarande två anläggningsplatserna är jämbördiga när det gäller beredskapen.

Säkerhetsarrangemang

Med säkerhetsarrangemang avses räddningsmyndigheternas och polismyndigheternas insatser och myndigheternas samarbete, som också gäller gränsbevakningen och försvaret.

Skyldigheten att göra upp säkerhetsplaner grundar sig på 81 § i kärnenergilagen och statsrådets med stöd av denna paragraf utfärdade beslut om allmänna föreskrifter om skyddsar-

rangemang vid kärnkraftsverk (396/1991). Det är tillståndsinnehavaren som svarar för säkerheten och skyddsarrangemangen. Strålsäkerhetscentralen övervakar tillståndsinnehavarens skyddsarrangemang och utfärdar föreskrifter. Utskottet slår fast att författningarna och de administrativa normerna för skyddsarrangemangen vid kärnkraftverken är adekvata.

Att det skall finnas beredskap att göra upp skyddsplaner kommer sig av statsrådets beslut (396/1991). Det sitter en expertgrupp för skyddsåtgärder som upprätthåller en färsk hotbild, och utifrån denna hotbild bestäms det vilken beredskap de olika organisationerna skall ha. Med i gruppen sitter folk från Strålsäkerhetscentralen och experter från tillståndsinnehavarna samt representanter för ministerier, centrala ämbetsverk och instanser som utför säkerhetsanalyser. Gruppmedlemmarna och deras organisationer ingår i ett omfattande internationellt samarbetsnät, genom vilket gruppen får information om och synpunkter på utvecklingen i världen.

Utskottet påpekar att det i principbeslutet ingår en säkerhetsbedömning och en komplettering av den kring frågan om hur händelserna efter den 11 september påverkat riskanalysen. Enligt information till utskottet finns det inte inom synhåll sådana hot mot säkerheten som skulle omöjliggöra en ny kärnkraftverksenhet i Finland.

Utskottet konstaterar att kärnkraftverken inte är dimensionerade att stå emot direkta krigshandlingar. Utskottet konstaterar att det i artikel 56 i kapitel III i det första tilläggsprotokollet till 1949 års Genèvekonvention ingår ett uttryckligt förbud mot anfall mot kärnkraftverk som levererar elektrisk ström. Protokollet upprättades 1977 och har satts i kraft av en lång rad länder runtom i världen och av Finland 1980.

Säkerhetsaspekter under byggtiden

En eventuell ny kärnkraftverksenhet kräver gedigna förarbeten. Ett kärnkraftverksbygge bevakas med stort intresse utomlands, ett intresse som kan få konsekvenser för säkerheten inte

bara vid den nya anläggningen utan också vid de övriga kärnkraftverken.

Utskottet har behandlat det behov av extra resurser som uppstår på den ort som eventuellt får kärnkraftverksenheten. En ny enhet torde enligt utskottet inte kräva en större polis- eller räddningsstyrka. Utskottet vill fästa uppmärksamheten vid att den regionala organisationsstruktur som håller på att byggas upp för räddningsväsendet kommer att generera en del fördelar. Polis- och räddningsmyndigheterna får sannolikt mer att göra under byggtiden, vilket kräver att resurserna omfördelas, menar utskottet.

Utskottet vill understryka att räddnings- och polisväsendet måste ha tillgång till adekvata resurser under byggtiden.

Sammanfattning

Utgående från erhållen information anser förvaltningsutskottet att säkerheten vid kärnkraft-

verken är tryggad om de direktiv som Strålsäkerhetscentralen utfärdat med stöd av lagstiftningen följs. Ansvaret för säkerheten vilar i sista hand på tillståndsinnehavaren. Lagstiftningen och de föreskrifter som utfärdats med stöd av den ger myndigheterna fullgoda möjligheter att agera.

Sett i ett helhetsperspektiv duger de nuvarande författningarna och de direktiv inklusive principer som utfärdats med stöd av dem väl som plattform för planeringen av en eventuell ny kärnkraftverksenhet och säkerheten vid den.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet föreslår

att ekonomiutskottet tar hänsyn till det som sägs ovan.

Helsingfors den 3 april 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Paula Lehtomäki /cent

Pekka Nousiainen /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Heli Paasio /sd
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /saml (delvis)
ers. Matti Kangas /vänst.

Sekreterare var

biträdande sekreterare Jukka Savola.